

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ สาระสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ โดยกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษา โดยอาศัยกระบวนการนิเทศติดตามแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ผ่านกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษา ที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 26 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 26 ห้อง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการนิเทศนักศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (สำหรับนักศึกษา) 2) แบบบันทึกการนิเทศนักศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (สำหรับอาจารย์นิเทศ) 3) แบบบันทึกการนิเทศนักศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (สำหรับคุณครูพี่เลี้ยง) และ 4) แบบทดสอบก่อน-หลังเข้ารับการอบรมการนิเทศการเรียนการสอน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ค่าที (t-test) แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ สาระสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ โดยกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษา โดยอาศัยกระบวนการนิเทศติดตามแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ประกอบด้วยแผนการนิเทศ 2 ระยะ ได้แก่ที่ ระยะที่ 1 คือ การวางแผนการนิเทศ และระยะที่ 2 คือ การดำเนินการนิเทศ ซึ่งผลการดำเนินการนิเทศตามกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแผนการนิเทศระยะ ที่ 1 และ 2 จะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยผู้วิจัยมีการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ การสังเกตการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน รวมถึงการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 26 คน เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสังคมศึกษาให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ผลการให้ความรู้ก่อนร่วมโครงการ การนิเทศจะทำให้ครูมีความรู้ มีการจัดการเรียนรู้ ทักษะด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ การใช้เครื่องมือ การสังเกตการสอน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียน

และเป็นระยะของการดำเนินการนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยจะกำหนดให้มีการนิเทศจำนวน 3 ครั้ง โดยผู้วิจัยจะประสานงานการสังเกตการสอนร่วมกับอาจารย์ ครูพี่เลี้ยง และเพื่อนครู หลังจากทำการนิเทศเรียบร้อยแล้ว ก็จัดให้มีการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอน สรุปผลจากการสังเกตดังนี้

ครั้งที่ 1 การให้ข้อมูลย้อนกลับของอาจารย์ ครูพี่เลี้ยง และเพื่อนครู หลังการนิเทศครั้งที่ 1 พบว่าเพื่อนครูที่ช่วยนิเทศเพื่อนให้ข้อมูลจากการสังเกตการสอนกันและกัน ทำให้ได้เห็นวิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของเพื่อนที่น่าสนใจแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติอยู่ การให้ความสนทนากับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยการคัดกรองนักเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อนักเรียนได้ให้การช่วยเหลือกันด้วยความ สมัครใจ ครูร่วมกันคิดหาแนวทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ออกแบบผลลัพธ์ที่ต้องการวัด พร้อมทั้ง ร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน

ครั้งที่ 2 ครูที่จับคู่เพื่อสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน ให้ข้อเสนอแนะพร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ เห็นว่าการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีส่วนช่วยให้เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนครู อาจารย์ ผู้นิเทศ และครูพี่เลี้ยง ก็ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างเป็นกันเอง ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เลือกสิ่งที่ดี ๆ เหมาะสมกับคาบเรียนในแต่ละคาบที่สังเกตการสอนมาใช้ นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับการเรียนที่มีคนมานั่งสังเกตการสอนในห้องเรียนของนักเรียน นักเรียนเรียนรู้ที่จะร่วมกันตอบคำถาม การอภิปราย การสรุปองค์ความรู้ที่นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนและครู

ครั้งที่ 3 ครั้งสุดท้ายสุดท้ายของการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูผู้สอนที่เป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ครูผู้สอน(นักศึกษา) อาจารย์นิเทศ(ผู้วิจัย) และครูพี่เลี้ยงได้ร่วมประชุม และรับฟังการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อสรุปผลการสังเกต การสอน การให้การช่วยเหลือ ให้ คำแนะนำที่ดีแก่กันในการแก้ปัญหาและพัฒนา ร่วมกันเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศการสอนมากกว่าเดิมสามารถให้คำแนะนำ และช่วยเหลือแก่เพื่อนครูได้เป็นอย่างดี

2. พัฒนาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ผ่านกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อน-หลังเข้ารับการอบรม นิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่าพัฒนาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรสังคมศึกษา ก่อนเข้ารับการอบรมและหลังเข้ารับการอบรมมีความแตกต่างกัน ซึ่งหลังเข้ารับการอบรมในระดับที่สูงกว่าก่อนเรียนมาก

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษา ที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่าจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา (เพื่อนครู) ประเมินผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ประเมินทุกคนอยู่ในระดับ มากที่สุด ในทุกด้าน

อภิปรายผล

การดำเนินการนิเทศตามกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้น สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศในแต่ละครั้งทำให้ได้เห็นวิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติอยู่ รวมถึงร่วมกันคิดหาแนวทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ออกแบบผลลัพธ์ที่ต้องการวัด พร้อมทั้ง ร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน เข้ามามีส่วนช่วยให้เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนครู อาจารย์ผู้นิเทศและครูพี่เลี้ยง คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างเป็นกันเอง ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เลือกสิ่งที่ดี ๆ เหมาะสมกับคาบเรียนในแต่ละคาบที่สังเกตการสอนมาใช้ หลังจากนั้นเมื่อได้ข้อมูลย้อนกลับแล้ว นำข้อมูลที่ได้นั้น หาข้อสรุปผลการสังเกต การสอน การให้การช่วยเหลือ ให้ คำแนะนำที่ดีแก่กันในการแก้ปัญหาและพัฒนา ร่วมกันเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้และการนิเทศการสอนมากกว่าเดิมสามารถ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่เพื่อนครูได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถพัฒนาความสามารถ

การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังกัดมหาวิทยาลัยโดยอาศัยกระบวนการนิเทศติดตามแบบเพื่อนช่วยเพื่อน อีกทั้งยังสามารถศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการ การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ผ่านกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ข้อสังเกตที่นำมาอภิปรายผลคือทั้งในมุมมองของทั้งครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และนักศึกษา(เพื่อนครู)ด้วยกันเองแล้วการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ต้องให้เกิดกับครูสังคมศึกษา ดังที่ เดวิด แอสซิน (David Assin 1989, อ้างถึงในวิชา เครือคำอ้าย 2552 : 45) กล่าวว่า ครูที่มีคุณภาพต้องได้รับการเน้นย้ำในมิติต่าง ๆ คือ มีความรู้ (Knowledge) ที่เกี่ยวกับสาระเนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนเป้าหมายของหลักสูตรนั้น ๆ ต้องมีทักษะวิชาชีพครู (skill of effective Pedagogy) คือสามารถนำวิชาชีพครูไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสะท้อนคิด (Reflective) ครูต้องสามารถวิพากษ์ตนเอง มีสำนึก และมีการยอมรับในผู้อื่น (Empathy) ทั้งที่เป็นผู้ร่วมงานและนักเรียนที่ตนสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ครูยังต้องมีสมรรถนะในการจัดการ (Managerial Competence) คือมีความรับผิดชอบในการจัดการทั้งภายในภายนอกห้องเรียน รวมทั้งผลการบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอนของทั้งครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ นักศึกษา (เพื่อนครู) ว่ามีแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง สร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน สร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนให้ทั่วถึง เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน และการตั้งคำถามควรเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดคำตอบเชิงวิเคราะห์ มีการสรุปเนื้อหาทุกครั้งหลังสอนจบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ สาระสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป โดยกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบจากการวิจัยที่นำมาเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการนิเทศเพื่อปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ โดนอาศัยการช่วยเหลือ แนะนำให้ความรู้การปฏิบัติการสอนด้วยเทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อ นวัตกรรมด้วยการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ให้สูงขึ้น และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสูงขึ้น ดังนั้น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นคณะครุศาสตร์ อาจารย์นิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาที่ร่วมปฏิบัติฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใน ปีการศึกษา 2560 และนักเรียน ซึ่งเป็นการร่วมกันปฏิบัติงานฉันท์มิตรหรือฉันท์เพื่อนที่ใกล้ชิด การมีเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียน ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการร่วมมือกันเป็นคณะมากขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ผลจากการนำกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนไปใช้ พบว่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้ได้ผลดีจึงควรมีการฝึกทักษะเกี่ยวกับการสังเกตการสอน การวิเคราะห์การสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และครูผู้สอนควรได้มีการฝึกการสังเกตการสอนให้มากขึ้น ส่วนการสังเกตการสอนและการประชุมปรึกษาหารือและอภิปราย ต้องใช้เวลามาก อาจต้องแลกเปลี่ยนคาบ การจัดการเรียนรู้กับ

ครูคนอื่น การสังเกตการสอนอาจทำได้ไม่ต่อเนื่อง จากปัญหาด้านเวลาไม่ตรงกัน สภาพทั่วไปในโรงเรียนที่ต่างคนต่างฝ่ายต่างปฏิบัติงานของตนเอง อาจเป็นอุปสรรคต่อการประสานงานและการดำเนินการนิเทศได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัย เพื่อการพัฒนานวัตกรรมของครูและการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษากับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยนำรูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู เช่น การนิเทศแบบ หลากหลายวิธีการ (Differentiated) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self -directed Development)

